

Ukázka z interlineárních a marginálních glos v rukopise latinských homilií Řehoře Velkého v kapitulní knihovně v Praze (sign. A. CLXXIII) podle vydání A. Paterovy v Časopise Musea Království Českého LII, 1878, 536-557. Slovan-skou glosu uvádíme vždy pod příslušným slovem latinským a podtrhujeme ji.

pernigil iacebat 79^a9; hoc rex Totila non conspersionis esse reddidit, sed

bda

assidue potacionis 78^a18; obsequus sedule 141^a8; facies rubere consue-
scatęgo pita cento criue-

uerat 78^a17; diutinis incantacionibus malefici moliebantur 30^a18; super
netifa dlgimi nadufm/i,

fores ecclesie pependit 39^a14; sculpta sigilla 132^b1; maluit moriturus
izdrežana ž. izd/olb/ena izuoli

bibere 77^b22; alimenta referebant vitae 40^b15; nauae 144^b20; nam ego
crime lodinici

hunc tanti meriti uirum popularem... non suspicor 74^b13; ubi vetustissimum
ludřka

fanum fuit 49^b10; si rebus prosperis demulceret animum 117^a3; quendam
modia nezladil bi necoteru

aliquando feminam uiderat 40^b23; illius doctam ignoranciam 115^b13;
neuedene

feruente mundi copia 130^a3; incomparabiliter praeditus 87^a23; interna
obilim obogacen

nunquam luce destituit 127^b12; pudore consternati sunt 87^a3; ad hoc
oztaulbi poztidelı ze zut togorađ

Regentibus 78^b9

Pravopis gloss jest ještě zcela primitivní, rozličné hlásky příbuzné označují se pouze jednoduchými písmeny. Vylíčíme zde pravopis pouze těch hlásek, které se v rukopisech staročeských nesterjně píší, a sice v abecedním pořádku:

1. c se píše jen samým c: izcepene, izcepenilo bi, izcepene, licemerca, lodinici, medlaiucego, namicen, obene, obecati, obogacen, otzeci, pracu, taiacegofa, zauracene.
2. ě se označuje pouhým c: castęgo, cento, ciztiim, crineifi, criuenetifa, mezicafe, necifta, nepodobnice, pocate, po(c)natela, ptacec, roztočna, uifcoci. Jen jednou jsem našel f: zefen.
3. ě, ie vždy se píše pouhým e.
4. h vždy se označuje pouhým g.
5. ch se píše:
 - a) samým ch: dichah, izbiuachut, necham, nechateln, pochotenemu, znařacha;
 - b) pouhým h: dichah, ohozenim, rostroienih, suatocradnih.
6. j píše se vždy pouhým i: crineifi, iau(e), iedua, iez, medlaiucego, k nineifim, ozuzaiet ze, rozmiflaia, rofuzaiia, rostroienih, zcoreife, taiacegofa, uclanaiut ze.
7. k se označuje:
 - a) pouhým c: crakati, crime, crimu, necoteru, opacouani, ptace(c), zcoreife, suatocradnih, uclanaiut ze, uifcoci, ptace(c);
 - b) samým k: k (předložka), koli (dvakráte), koteru, crakati, kreue, kreuim, ludřka, nakazan, rořtekat fa, ruki, zkrgru;
 - c) jedenkrátę q: pořqurinilbi.

8. Místo novočeské samohlásky *l* nalezáme *l*: zplznet ze, dlgimi.
9. Místo novočeské samohlásky *r* nalezáme:
 a) *ri*: crime, crimu, crineifi, criuenetifa, posquririlbi, rofprotritim, uzdrifatelne.
 b) *r*: drze, zkrgru, turdošti, unutrnegu.
10. *ř* se označuje vždy pouhým *r*.
11. *s* se píše:
 a) samým *f*: castego, censto, criuenetifa, izauí fa, izpoueda fa, ludfka, necifta, nudít fe, odtrafati, ofirene, podali ze bi fe, posquiririlbi, pouftatelnymi, pro(zpe)fenstuimi, rofedefa, rofuzaiia, rofuzalbi, roftekati fa, skaza, ftafe, strane, fuateb, fuatocradnih, tajacego fa, ufaf fa, unofafe, unofimu, uidal fa bi, uifcoci;
 b) pouhým *z*: eiztiim, nazladil bi, nazledouala, naztal bi, oztauil bi, ozuzaiet ze, otzeci, p(oza)dit, poztideli ze zut, použte, prano(fe) ze, preztanem, pro(zpe)fenstuimi, rugati ze, zefen, zkoreife, zkrgru, zmezi, zmut, znazal, znafachu, zplznet ze, zretiti, ztanut, ztarozti, ztoal bi, zuzed, zuteti ze, tegozti, teleznego, ubil ze bi, uclanaiut ze, uiztelne, uneze, uznoze, tegozti, vtifi ze.
12. *š* se označuje:
 pouhým *f*: greblifti, crineifi, nafte, k nineifim, pro(zpe)fenstuimi, rozmíflaia, rofrefilbi, zcoreife, unofafe, vtifi ze.
13. *u* se píše obyčejně samým *u*, jen na počátku těchto rytých slov *v*: vbiti, vtifi ze.
14. *v* se označuje:
 a) obyčejně pouhým *u*: criuenetifa, douede, duermi, izbiuachut, izauí fa, izpoueda fe, izuoli, iau(e), iedua, kreue, kreuim, lugoue, nazledouala, neuarouatelne, neuedene, opacouanī, oztauil bi, posquririlbi, pouftatelnymi, praue, pzuani, pro(zpe)fenstuimi, prouodi, rouni, fuateb, fuatocradnih, zuteti ze, tuar, turdošti, uedena, uerne, uiztelne, ulafti, unofafe, uneze, unofimu, unutrnegu, ualiti, uidal fa bi, uifcoci, uiplau(i), uzdrifatelne, uzduizena, uz(chod)e, uznesena, uznoze, zauracene, obnouala bi; a co předložka: u goru, u mezicafe, u roztroienih, u ulafti, u sole;
 b) samým *v*: vzduizena, v poznane, prave (glossa ze XIV stol.), rozvazan.
 c) *vv* jen jednou: p̄vvedeti (o něco později připsáno).
15. *y* se označuje obyčejně pouhým *i*, jen jednou *y*: pouftatelnymi (o něco později připsána glossa).
16. *z* se píše:
 a) buď *f*: predfreti, rofprotritim, rofrefil bi, roftekati fa, urafen, zgromazene; a jednou snad chybně icfp(i)tal;
 b) buď samým *z*: drze, izbiuachut, izcepene (dvakráte), izcepenilo bi, izdrezana, izdolbena, iz(i)auí fa, izpoueda fe, izuoli, mezi, mezicafe, nakazan, netruzen, ohozenim, ozrenim, pzuani, rozmíflaia, rozne, rozvazan, rofuzaiia, rofuzal bi, roztoena, skaza, zplznet ze, uzdrifatelne, uzduizena, uz(chod)e, uznesena, uznoze, za, zabile, zapreceno, zauracene, zdadne, poznane.
17. *ž* se píše:
 a) buď pouhým *f*: pridrufenu, znafachu, ftafe, ufaf fa, uzdrifatelne, u sole, prilofi fe;
 b) aneb *z*: iez, pobe(za)ti, podali ze bi fe, vzduizena, znazil.

Měkkost se neoznačuje, vyjma ve slově: lodinici, jestli *i* po *đ* znamená pouze měkkost, jak se mně skutečně zdá.
 Dvojení souhlásek vyskytá se pouze ve slově p̄vvedeti.
 Skrácenin nalezáme pět a sice:

1. *ī* = im: opacouanī, p̄zuanī.
2. *æ* = et: ozuzaiæze, predfræi.
3. *p̄* = pre: p̄vvedeti.
4. *p̄* = pri: p̄zuanī.
5. *p* = pro: p(zpe)fenstuimi, puodi.

Při psaní vynechána jsou písmena v následujících slovech: nad (đ)uřmi, iz(i)auí fa, icfp(i)tal, n(ɳ), p̄(d)vvedeti, rofpro(f)tritim, ro(z)fedefa, ro(z)fuzaia, ro(z)fuзал bi, ro(z)ftroienih, zto(i)albi, ut(u)ridi.

Glosy Vídeňské (Jagićovy)

Ukázka z interlineárních a marginálních glos v rukopise latinské bible zvané Radonova ve vídeňské dvorní knihovně (sign. 1190) podle vydání V. Jagiće: Kirchenslavisch-Böhmische Glossen saec. XI.-XII., Wien 1903. Slovanskou glosu uvádíme vždy pod příslušným slovem latinským a podtrhujeme ji.

Mt 7.14 quam angusta porta et ardua via quae ducit in vitam; Mt 9.16 nemo

tezna i zeztoci

autem immittit commissuram panni rudis in vestimentum vetus; Mt 9.37

plata pleni noue

messis quidem multa; Mt 12.19 non contendet;

zetua ze nepritze

LIII bus se. Omnia ergo quaecumque uultis
ut faciant uobis homines. & uos facite eis
LII haec est enim lex & propheta. Intrate per angustam
portam quae ducit ad uitam. Quae angusta porta & ardua via
quae ducit ad uitam. & pauci sunt qui inueniunt
LVI eam. Attendite a falsis prophetis qui uos

Glossen 1—2 und 3—4.

cum illis est sponsus. & uenient autem dies
cum auferentur ab eis sponsus. & tunc ieu-
nabunt. Nemo autem immittit commissuram
panni rudis in uetustum
uestimentum. Tollit enim plenitudinem eius
uestimento. Neque mittunt in nouum
ueteris uiscera. Alioquin rum-

Glossen 6—8 und 9—11.

LXXVIII us suis. Messis quidem multa est. Operari
autem pauci. Rogate ergo dominum
messis.

Glossen 12—13.

cum gentibus nuntiabit. Non
contendit neque clamabit. neque

Glosse 17.